

De Erfgoedmonitor

Home > Indicatoren > Archeologische rijksmonumenten - aantal complexen

Archeologische rijksmonumenten - aantal complexen

Publicatiedatum: 24 januari 2018

Eind 2015 bestonden de 1.435 archeologische rijksmonumenten in Nederland uit 3.989 complexen. Binnen de provincies waren op dat moment de meeste complexen te vinden in Gelderland (1.074). Complextypen binnen de thema's 'begraven' (1.993) en 'wonen' (1.328) kwamen het vaakst voor.

2015

3.989

Provincies

Aantal archeologische complexen per provincie - 2015

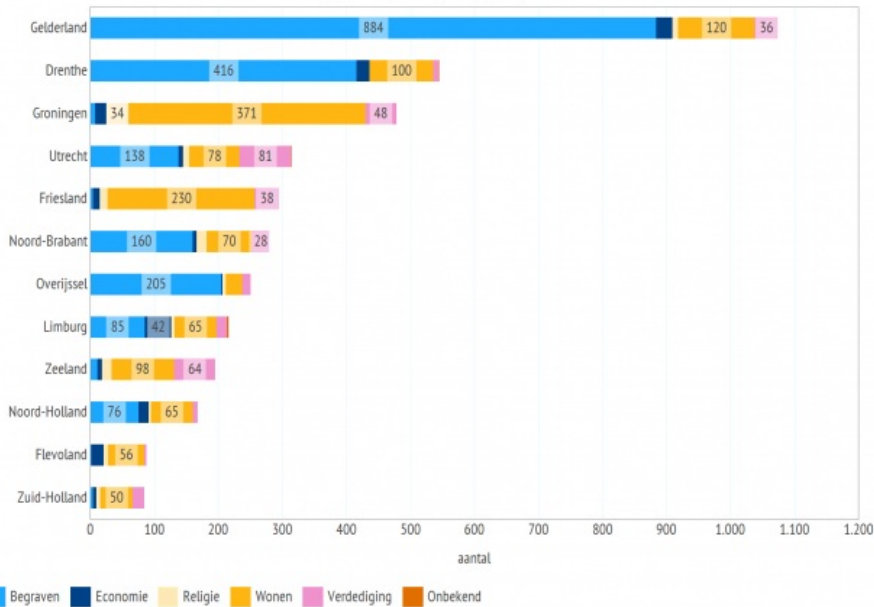

< 150 150 < 300 300 < 450 450 < 600 >= 600

Bron: RCE - ARCHIS

Type per provincie

Aantal archeologische complexen per type per provincie - 2015

Bron: RCE - ARCHIS

Op de kaart onder de 2e tab is het aantal archeologische complexen in aantallen per provincie voor 2015 weergegeven. Het staafdiagram onder de 3e tab toont het aantal complexen per thema per provincie in 2015.

Vanaf eind 2015 wordt het aantal archeologische complexen en terreinen niet meer geregistreerd. De stand van het aantal complexen en terreinen is derhalve eind 2015 'bevroren'. In 2016 zijn er wel archeologische rijksmonumenten bijgekomen, maar is niet het aantal daarbij behorende complexen en terreinen vastgelegd. In deze indicator wordt derhalve de stand van het aantal complexen en terreinen eind 2015 weergegeven.

Complextypen

Er zijn verschillende complextypen gedefinieerd om de inhoudelijke aspecten van een monument te beschrijven. Een monument kan bestaan uit meerdere complexen. Voorbeelden van complextypen zijn: kerk, grafheuvel, nederzetting, Romeinse villa etc. Deze zijn voor de helderheid weer onderverdeeld in thema's: wonen, begraven, religie, economie, verdediging en de categorie 'overig'.

Meeste complexen in provincie Gelderland

De meeste complexen bevinden zich in de provincie Gelderland (1.074). Dit komt met name door het grote aantal grafheuvels (866). Het kleinste aantal complexen bevindt zich in Zuid-Holland (84). Dit staat waarschijnlijk in relatie tot het hoge inwonertal en de daarmee samenhangende bouwactiviteiten in deze provincie.

Meeste complexen in categorie 'begraven'

Binnen de complexen ligt de nadruk sterk op het thema 'begraven', 1.993 van de in totaal 3.989 complexen vallen in deze categorie. Bij deze categorie gaat het vooral om zichtbare grafheuvels die voorkomen in de hogere delen van Nederland, waarbij veruit de meeste zich in Gelderland (884) en Drenthe (416) bevinden. In Drenthe horen daar ook de hunebedden bij. In totaal zijn er 56 hunebedden en 1.740 beschermde grafheuvels in Nederland.

Categorie 'wonen' ook sterk vertegenwoordigd

1.328 van de 3.989 complexen vallen in de categorie 'wonen'. Het relatief grote aantal complexen in deze categorie in Groningen (371) en Friesland (230) hangt samen met de aanwezigheid van de in het landschap zichtbare terpen en wierden (opgehoogde woonplaatsen). Er zijn in totaal 465 beschermde terpen in Nederland. Een deel van de beschermde woonplaatsen is niet zichtbaar aan het oppervlak, deze komen vooral voor in de zandgebieden van Noord-, Oost- en Zuid-Nederland.

Verdedigingswerken

Complextypen die met verdediging samenhangen, zoals kastelen, komen vooral voor in Zeeland (64) en Utrecht (81). In Zeeland horen daar ook de zgn. vliedbergen bij. Versterkte huizen komen vooral voor in Groningen (borgen) en in Friesland (stinsen).

Economische activiteiten en religie

De complextypen die verbonden zijn met economische activiteiten hebben met name betrekking op landbouw, maar ook op vuursteenwinning, zoals in Limburg (o.a. vuursteenmijn van Rijckholt St. Geertruid) en de winning van ijzer zoals in Gelderland. Ook sporen van schepen en (Romeinse) wegen zoals die zijn aangetroffen in Utrecht, Flevoland, en Noord-Holland horen hiertoe.

Bij religie gaat het voornamelijk om de overblijfselen van kerken en kloosters, deze zijn vooral beschermd in Groningen, Friesland, Noord Brabant, Zeeland en Utrecht.

Bronnen:

Archeologisch Informatiesysteem (Archis) en Monumentenregister, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Lauwerier, R.C.G.M, & R.M. Lotte (red.), *Archeologiebalans 2002*, Amersfoort.

Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten, *Monumenten van Romeins Nederland: beschermingsagenda archeologie 2008*, Amersfoort.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, *Erfgoedbalans 2009: Archeologie, monumenten en cultuurlandschap in Nederland*, Amersfoort.

Smit, B.I., J. Deeben, J. van Doesburg, E. Rensink, M. ter Schegget & E.M. Theunissen (red.), *Beschermingsprogramma archeologie 2013: selectievoorstel voor 28 nieuwe rijksmonumenten* (Rapportage Archeologische Monumentenzorg 213), Amersfoort.

Zoetbrood, P.A.M., C.A.M. van Rooijen, R.C.G.M. Lauwerier, G. van Haaff & E. van As, *Uit balans: wordingsgeschiedenis en analyse van het bestand van wettelijk beschermde archeologische monumenten*, Amersfoort 2006

Erfgoed Inspectie, *Monitor Erfgoedinspectie: De staat van de naleving 2011-2012*

31 december 2015

Meetfrequentie:
onbekend

Verantwoording:

Vanaf eind 2015 wordt het aantal archeologische complexen en terreinen niet meer geregistreerd. De stand van het aantal complexen en terreinen is derhalve eind 2015 'bevoren'. In de jaren nadien zijn er wel archeologische rijksmonumenten bijgekomen, maar is niet het aantal daarbij behorende complexen en terreinen vastgelegd. In deze indicator wordt derhalve de stand van het aantal complexen en terreinen eind 2015 weergegeven.

De primaire informatie met betrekking tot archeologische monumenten is gebaseerd op data uit het Monumentenregister en de daarbij horende 'redengevende beschrijving'. Voor aanvullende gegevens over de overige terreinen en de aard (complextype) en datering van de archeologische resten die liggen binnen het betreffende monument is gebruikt gemaakt van data die geregistreerd staat in ARCHIS. Achtergrondinformatie is gehaald uit genoemde publicaties van de Rijksdienst en zijn voorgangers, o.a. uit de Archeologiebalans en de Erfgoedbalans. Tenslotte is informatie benut uit een enquête die eind 2013 uitgevoerd is door de Erfgoedinspectie.

Lees [hier](#) meer over dit onderwerp.